

הרה"ק מוה"ר ר' אליעזר הורוויץ זצ"ל אבר"ק דויקוב

א.

כאביו הרה"ק הרבי ר' גפתי מראפשיץ זצ"ל כן הוא -- הרה"ק הרבי ר' אליעזר זצ"ל החזיק בשיטתו, שכבר בטלה החסידות הבעש"טית ותלמידיו ז"ל, וצריכים רק לעמוד על המשמר להיות מנטורי כרם ישראל, להשגיח על הצבוח העברי לבל יפדצו פרצות בדת ויהדות, ושיחזיקו במסורת האבות ובכל קדשי בני ישראל, ואמנם כן ה' הוא ז"ל מנטורי קרתא, והי' משגיח בעינים פקוחות על קהל עדתו כי יתנהגו בצדק ובמשרים, ונורא ה' על כל סביביו גם על בני הכפרים שמסביב לעירו, והורה להם את הדרך אשר ילכו בה, ואת המעשה אשר יעשו, וביותר הזהירם על מצות הכנסת אורחים, מהעוברים ושבים דרך עליהם.

פעם אחת, בחג הסוכות כשישבו האורחים החסידים על שלחנו, ה' הוא ז"ל עומד 'משמש עליהם, ואחרי אשר אכלו, נטל הוא את ידיו וישב עם המסובים, ופתח ואמר, דעו לכם כי הלילה בא אלי אא"ה בחלום ואמר לי, האם כר באופן זה רוצה אתה לקיים הכנסת אורחים, שתשב אתה בראש המסובים ואינך כשגיח אב יש להם לכל האורחים לאכול לשובע, האם גם אני הייתי מכניס אורה כיוצא בך? והבטחתי לו לקיים מצוה זו בעצמי ולא על ידי שליח, וע"כ לא סמכתי היום על המשמשים, והייתי משמש בעצמי את האורחים.

הרה"ק ה' הצנע לכת, והסתיר את מעשיו, ולא רצה להתפרסמות, ולהתראות כאחד האדמוריים שבימיו, וע"כ לא רצה למלאית מקום אביו הרה"ק ז"ל בראגשיץ, והוא בעצמו קיבל מרות ונסע לפרקים להרה"ק מוהררצ"ה הכהן ז"ל ברומנוב, וכאשר שלח לו הרה"ק מוהר"מ מפרעמיסלאן ז"ל פ"א פריסת שלום ע"י אחד מאנשי דויקוב, וצוה לאמור לו כדברים האלה: „שאל יסתיר א"ע כי „מאיר" מכיר אותו ובכל עת שיבא „מאיר" לשמים כבר ימצא אותו שם, ואם „מאיר" מקדים א"ע בהשכמה גם אז ימצא אותו שם". האיש עשה שליחותו וסיפר הדבריך האלה לפני הרה"ק מוהרר"א, אזי קרא הרה"ק את משמשו ואמר לו הגד לו האמת האם לא תביא לפני בבוקר בשעה רביעית כוס חמין לשתות, והרה"ק הר"מ מפרעמיסלאן יאמר שהוא ימצא אותי או במרום, ואיך אפשר כזאת!

ופ"א בנעילת החג בקוצאי שמחת תורה, השליך תפוחים ואמר כי מי שיחטוף מהתפוחים יהי' בטוח בפרנסה כל השנה, ואחד מחשובי החסידים לא ה' אז בכית מדרשו, ובמוצאי יו"ט כשבא לקבל ברכת פרידה התאונן לפני הרה"ק על זה שלא זכה להיות בבהמ"ד ולחטוף תפוח, אמר לו הרה"ק אל תצטער.

כי אין דבר, עשיתי זאת מפני שראיתי את החסידים שלא היו להם שמחת יום לשמוח בשמחת תורה כראוי ע"כ זרקתי התפוחים ואמרתי להם כזאת כדי לברח את דעתם ולהרנין את לבבם.

לא רצה שיספרו ממנו אותות ומופתים, והוא היה אומר שמוז שנספר, הרבי מלובלין נסתם כל חזון והאותות והמופתים, רק מעט אשר נשאר ונמצא אצל הרה"ק שר שלום מבעלז ז"ל (וע' בס' אהל נפתלי אות פ' ממכתב הגאון אבדי"ק סעראק זצ"ל).

ב.

כשם שהי' מרחיק את החסידים ההמוניים שאין להם שום שאיפה רמה ונשאה, לדעת דרכי ה' עפ"י שיטת החסידות של הבעש"ט ז"ל ותלמידיו ותלמידי תלמידיו, כן היה מרחיק את אלה החסידים המתהדרים אשר רוצים להראות שהמה מבעלי מדרגות גבוהות ורמות, ובאמת תוכם נזכר וריק, ושח לי זקן א' מחסידיו שהי' שם בעת ההוא, שבא א' מחסידיו צאנו על יו"כ להרה"ק הר"א ד"ל, ובמוצאי יו"כ כאשר בא לקבל ברכת פרייה, הציע בקשתו לפניו שיתפלל הרה"ק להשי"ת שיומין לו ארבעה מינים שבלולב יפים ומהודרים, ע"ז ענה לו הרה"ק: רע לך כי אצלי ארבעה מינים מהודרים לחג הסוכות הם: דגים, בשר, ויין וצלי קדר, ושני החסיד חפו.

כשבאו אח"כ בניו הרבנים הצדיקים להסב עמו על שלחנו לסעוד עמו סעודת מוצאי יו"כ, סיפר להם מה שהי' לו עם פלוני החסיד, ואמר להם: מה תאמרו אתם לזה האיש, הנה כבר אין חסר לו מאומה בנוף ונפש, רק שיהי' לו ארבעה מינים מהודרים, וזולת זה כבר הוא אדם השלם, אבל דעו מה עניתי לו, כך, וכך... כי אמנם כן, הן הם הדברים החסרים לו ומרגיש ומצטער עליהם... והי' רגיל לומר: וזכני לקבל שבתות כו' ומתוך מיעוט עיונות, היינו מתוך מיעוט חסידים, כי החסידים חושבים א"ע תמיד למלאי-עוונות וע"כ כשהיו מעט חסידים יחי' מתוך מיעוט עוונות.

ומסתא זה שבימיו רבו כמו רבו מתחסדים כאלה שלא באו אל צדיקי הדור ללמד לדעת דרכי ה' ועבודתו ית"ש, כי אם כדי להתהדר ולהקרא בשם "חסיד", ו"יהודי יפה", והוא ז"ל שנא מאוד את ההתהדרות והתרברבות, ואהב את הצניעות וההסתר, ע"כ התרחק מהם ומהמונם, ובשנים האחרונות לימי חייו לא ישב ביחד על שלחנו עם כל החסידים שבאו אליו, כי אם עם איוה יחידי סגולה.

גם את חידושי תורה שהי' אומר על שלחנו, וכתבם בספר, הזהיר את ביי שלא להפיסם, מפני שישנם מתחסדים שאחרי אכילה ושתי' לר"י בש"ק ילכו אח"כ לישן על משכבם ואז יקחו להם ספר למסתם לקרוא בו עד שיישנו, וע"כ לא יאבה הוא לשכב עמהם בסתם.

ג.

אמנם לכרות הסתהרותו מבלי להתראות לבעל רה"ק ועושה נפלאות, ראו

הכל כי רוח הקודש הופיע בבית מדרשו, וזה הרבר הי, בראש השנה שנת תרי"א, אשר תחת שהי דרכו בקודש בכל שנה ושנה, לערוך רשימה קודם ר"ח משמות צדיקי הדור, כדי להזכיר שמותם לברכם ברה"ש בשעת עלייתו לס"ת, בשמם ישם אמותם, ובכל שנה ושנה הפמיד את שם הרה"ק מוהר"י מרוזין זצ"ל בראש, ובערה דהאי שתא — תרי"א — צוה להפמיד בראש שם הרה"ק אבד"ק צאנו זצ"ל חיים בן מרים, והסימן נתן בר"ת 'מכלכל' 'חיים' 'בחסד', ולא ידעו השומעים מה זה ועל מה זה, עד יום ג' מרחשון תרי"א שאז נפטר הרה"ק מוהר"י מרוזין, תבינו סוד הדבר, שהי צופה ומביט ברוה"ק...

עוד בדבר אחד הפתיע הרה"ק מוהר"א זצ"ל את כל יודעיו ומכיריו מאנ"ש, בשנת כת"ר בחג הסוכות, והכי הוה עובדא, עוד מקודם, בשנת תרי"ט, נפוצה שמועה בקלא דלא פטיק כי בשנת כת"ר תהי הנאולה בביאת המשיח, ומצאו רמזים ע"פ גימטריאות בתנ"ך, שבלי שום ספק הוא יבא משיח בשנת כת"ר ולא יאוחר עוד, וכה התפסטה האמונה בקרב ההמון כי הוא יבא משיח בשנת כת"ר, עד שגם הרבה סוחרים וכנעני ארץ לא שלחו במסחר ידיהם, ובעלי מלאכה היו בטלים ממלאכתם. באמרם כי עוד מעט והנה יבא משיח בן דוד וישבו לאה"ק וישבו איש תחת גפנו וכו' — הרה"ק הרבי ר' אליעזר זצ"ל ידע מהנעשה והנשמע בקרב ישראל כי כה נשתרשה האמונה בקרב ההמון כי הוא יבא משיח בשנת כת"ר ולא יאוחר, ובכן אם לא יבא באותה שנה כפי חשבונם, הלא יחישו עוד מן הנאולה וגם יתרבו כופרים בביאת המשיח, מה עשה הרבי ר' אליעזר, בסוכות שנת כת"ר בעת שישב בסוכה עם קהל חסידים שבאו להסתופף בצלא דמהימנותא עמו ביחד, פתאום נתלהב ואמר: הנני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח ואחכה לו בכל יום שיבא, אבל הנני גשבע שלא יבא בשנת כת"ר כפי חשבונם של מחשבי קיצין! כל השומעים נבהלו מרוב פחד ואימה בשמעם הדברים האמורים יוצאים מפה קדוש בהתלהבות גורא וקדוש, ואולם אח"כ הרגיע אותם והסביר להם שנאלץ הי' לעשות מעשה רב כיו"ב, כדי להציל את ההמון מרשת הכפירה בביאת המשיח, עת לעשות לה' הפרו תורתך! בשנת תרכ"א ג' מרחשון שבה נפשו הטהורה אל מקור מחצבתה קודש, נייע ועכ"י.

ד.

בנו שמילא מקומו אחריי הרב הגאון הקדוש מרה מאיר זצ"ל בע"ס אמרי נועם עה"ת ושרת, גם הוא הי' שונא לאלה המתחסדים המראים את חסידותם בניהם ובשפתם, ופ"א בא אל בית הסבילה, ושמע איך למטה במקוה שאל אחד מחברו בשאלה, טוב? טוב? היינו אם טבל א"ע בטוב שלא יצא מקצת בא' מאבריו חוץ למים. וענה הרה"ק למעלה, טוב! טוב! ואחרי אשר יצא מבית הסבילה אמר למשמשו דע מה שאמרתי טוב, כוננתי היתה על הראשי תיבות: טובל' ושרק' בידו.

וגם הוא ז"ל הי' מסתיר א"ע מאוד כאביו הרה"ק הרבי ר' אליעזר זצ"ל, כפי שיסת זקנו הרה"ק הרבי ר' נפתלי זצ"ל מראפשיק, והי' מרגלא בפומי' שאר

בביתו מסתיר א"ע בשלשה לבושים, בלכתו בדרך מסתיר א"ע בעשרה לבושים, וכל עבודתו היתה להיות ערום ביראה, וע"כ לא הי' סובל לאלה המתחסרים המתהדרים, שכל מגמתם להבליט ישותם והדרתם, ודבר זה גרם לו להמשיך עליו שנאתם וקנאתם, שנהפכו לו לאויבים בשער.

בהרה"ק מוהר"ם התלכרו יחדיו גאונות וצדקות, שהי' גאון בנגלה בחריפות ובקיאות, וצדיק וקדוש וערום ביראה וחכם בחכמת האמת, וספרו אמרי נועם עה"ת מלא ח"ן, וספר, ברית כהונת עולם הי' לו למורה דרך בחי' ע"פ הגימטריאות הפלא ופלא. וספרו שר"ת אמרי נועם מלא חריפות ובקיאות בעומק העיון וסברא ישרה.

הוא לימד דעת את החסירים המופלגים שהסתופפו בצלו, והדריכם בדרך ישרה לקדש א"ע במותר להם, והי' אומר כי מה שהוא מקפיד על אנ"ש, שיבואו אליו על חג השבועות, יותר מצל ר"ה ויו"כ, כי בר"ה ויו"כ יכולים להיות יראים וחרדים מחררת הרין גם בביתם, אבל בחג השבועות שהוא יו"ט שהכל מודים דבעי' בו, ל"כ"ם עם מעדני יו"ט, הלא יכולים להתגשם בבתיהם, ע"כ רוצה הוא שיפרשו מבתיהם ויבואו אליו.

וכה הורה להם בכל עת ובכל שעה בהודמנות שונות, כמו לדוגמא, סיפר לי אחד מאנ"ש שס"א הי' עמו בסעורת ברית מילה, והציגו לפניו מיני מתיקה וממתקים, והרה"ק הי' תפוש ברעיונותיו ולא פנה אליהם, בא בעל הברית ואמר לטעום מר מידי מהמתקים האלה כי טובים המה מאור מאור, ענהו הרה"ק אם כן בדין הוא שלא אטעום מהם כמאמרם ז"ל: ,סעורה שהנאתך מרובה משוך ידך ממנה" (גיטין ע').

בשנה זו שנפטר הי' משחק בחנוכה עם בניו בסביבון (דריירצל) כדרכו בכל שנה, ובכל פעם שהי' מסבב עם הסביבון נפל עם אות ג' למעלה, אמר הנה יום הג' טובב והולך, וכה שנה ושילש ופסק מלשחוק, לא הבינו בניו, עם כל העומדים עליו, מה הוא אומר, עד אשר ביום ג' ח' תמוז דהאי שתא שנת תרל"ח נפטר בקארלסבאד, אז הבינו רבריו, כי צפה ברוח הקודש כי קרב קיצו באיזה יום ג' דהאי שתא, זי"ע ועכ"י.

